

נקודה למחשבה

0527-696-749

Nekuda52@gmail.com

אוהב חידות?
מתי הציבור
אומרים תחנון
ואילו הש"צ שותק?
פתרונות וזקבלו במעייני
פרס יעקב לזנה

הידעה?

בספר החיים (עמ' ס)
כתב שצורת האות צדי"ק היא
נו"ן כפופה הנושאת עליה יו"ד.
דהיינו הצדיק נושא
עליו את היהודי

לעילוי נשמת
משה בן רחמה ז"ל
דוד בן תקוה ז"ל
משה בן צביה ז"ל
להצלחת
יעקב ורפנה מנשר
דוד בן דייוו

ולאחר מכן לאה וילדיה, ובסוף רחל, ומכל זה מה עשיו ראה? "וַיֵּשָׂא אֶת יַעֲקֹב וַיֵּרָא אֶת הַנָּשִׁים" (בראשית לג, ה). כל אחד רואה לפי הרהורי ליבו ונטיותיו...

סֵפֶר חֲמוּר

אך תופעה זו אינה עוצרת בשמיעה ובראייה בלבד, כי האדם אף מגדיל לקשר, לנתח ולהסיק מסקנות לפי הכלים שלו...

כמסופר על הרב יחזקאל לוינשטיין זצ"ל, שקיבל 'פרימוס' תרומה לשיבה, וביקש מתלמידיו להרכיב את החלקים. לאחר כשעה, התלמידים חזרו אל הרב בטענה שאינם מצליחים, והרב אמר "בדקתם אם יש דף הוראות בקרטון?", התלמידים הלכו ומצאו כדבריו שישנו דף הוראות מקופל בפינת הקרטון. מששמע הרב כך, מיד אמר "מכאן שהתורה מן השמים, כשם שהשכל מחייב שיש להביא כלי עם דף הוראות, כך מחויב הדבר שהבורא יביא את העולם לבני האדם עם הוראה - זו התורה". ונשאל, איך הרב חשב מיד על תובנה זו? אלא שראשו של הרב לוינשטיין כל הזמן היה מונח בנושאי אמונה והשגחה פרטית, ולכן כשהוא גילה דבר, מיד הוא קישר זאת לענין אמונה ובטחון...

"עַל כֵּן יִאֲמְרוּ הַמְּשֻׁלָּמִים בְּאוֹ חֶשְׁבוֹן תִּבְנֶנּוּ וְתִפְגְּנוּ עִיר סִיחֹן" (במדבר כא, טו), בפשוטו, הפסוק עוסק בכך שהנביאים ומושלי המשלים בעור ובלעם בנו, יעצו למלך סיחון לבוא ולכבוש את העיר חשבון מידם של מואב. והנה, לפתע חז"ל דרשו את הפסוק לענין תשובה וחשבון הנפש, "על כן יאמרו המושלים ביצרים בואו ונחשב חשבוננו של עולם" (ילקוט ש חקת כ, ב"ב עח). ומה הקשר בין מלך סיחון לחשבון הנפש? האמת היא שאין כל כך קשר, אך לחז"ל שמתנהלים בחשבון נפש מתמיד, כל דבר יכול להיות קשור לחשבון נפש...

נמצאנו למדים, שכל אדם בוחן את המציאות כולה לפי הטבעים והנטיות שלו... כל אדם שרואה לראשונה כלי מסוים, מיד הוא מאבחן את הכלי, ובודק איזו תועלת הוא יכול להפיק ממנו. אפשר לראות זאת במיוחד בתינוק שדרכו להכניס לפה כל חפץ שמגיע לידי, במטרה לטעום את החפץ. כי לתינוק יש רק צורך אחד, והוא לאכול. כך שכל דבר המגיע לידי, הוא מיד מסיק שכנראה הייעוד שלו זה אכילה וטעימה...

ואם באבחון כלים אין כל כך משמעות, אז חשוב שנדע שנקודה זו משפיעה אף על אבחון בני אדם... שכן, מי שכל הראש שלו עסוק בצבירת הון וריבוי כסף, כשהוא שומע או מגלה שפלוני הוא איש חסד, מיד הוא מפטיר "בטח הוא מרוויח ומחליק לכיסו אחוזים נכבדים", הבה נתבונן, הרי המשפט שלו לא משנה את המציאות, שכן פלוני באמת איש חסד, אלא הוא סך הכל מגלה על עצמו שהוא אינטרסנט. ולמה זה כך? פשוט האדם מאבחן את האחר לפי המדדים והמושגים שלו, ואצל המאבחן שלנו לא קיים המושג 'חסד של אמת', מבחינתו כל מעשה מלווה בטובת הנאה... ובדרך

אמנם כולנו משתמשים בשפה אחת, אך למעשה, בפועל, אין זו אותה שפה... כבר תבינו למה אני מתכוון... אפתח בדוגמא, אם אכנס לבית הכנסת ואשאל את אחד המתפללים

"האם יש לך כסא?", מצידו הוא יבין שאני שואל אותו אם יש לו כסא 'לשבת'. ואם אשאל את אותה שאלה את הנגר, הוא יסבור שאני שואל אותו אם יש לו כסא 'למכור'. לעומתם, אם אשאל חבר מפלגה "האם יש לך כסא?" הוא יחשוב שאני שואל אותו על כסא 'במשכן הכנסת', כלומר תפקיד. ולמה זה כך? פשוט מאוד! השפה היא שווה, אלא שכל אחד שומע ומבין לפי הנתונים שלו, לפי המיקום או המהות שלו...

בדומה לכך, מובא מעשה בגמרא (סוטה מז), כאשר רבי יהושע בן פרחיה שיבח את זו שאירחה אותו ואת תלמידיו אמר "מה נאה אכסניה זו", אמר לו תלמידו ('אותו האיש') "רבנו, והלא עיניה טרוטות ואינן יפות?", וכידוע, מיד רבי יהושע בן פרחיה גער בו ואמר לו "רשע, בכך אתה עוסק?! ונידה אותו בתקיעת ארבע מאות שופרות. והסביר רבי חיים שמואלביץ זצ"ל שהבעיה היתה נעוצה בכך ש'אותו האיש' הבין ש"נאה אכסניה" הכוונה למראה וליופי של המארחת, ויותר מזה, הוא חטא, בכך שהניח שגם רבו חושב כמוהו בצורה מושחתת. ולמה זה? שוב, כי כל אחד שומע לפי הכלים שרכש, ו'אותו האיש' הבין את השאלה לפי המושגים שלו... בהקשר לכך, מסופר על תלמיד אחד שהיה כל הזמן משחק בקלפים. המורה החליט לבחון אותו וביקש ממנו "השלם: שבע, שמונה, תשע...", ענה התלמיד "עשר, נסיך, מלכה, מלך..."

אלא שתופעה זו רחבה יותר, היא קיימת לא רק בשמיעה אלא גם בראיה, שכן האדם רואה את העולם לפי המושגים שלו... וניתן דוגמא, הסטייפלר, הגאון רבי יעקב ישראל קנייבסקי זצ"ל, הזדמן לנחל הירקון, לפתע הוא זעק לעבר בנו הגאון רבי חיים קנייבסקי זצ"ל, "חיים, חיים, בוא תראה!". רבי חיים התקרב, והסטייפלר החווה לו באצבעו ואמר "הנה, תראה, זהו 'ירוקה שעל פני המים' הנזכרת במסכת שבת, שאין מדליקין בה את הנר". לעומתו, כל אחד מאיתנו שמגיע לנחל, מתבונן בעצי האקליפטוס, במים, בסירות, בציפורים, במראה הטבע. והטעם לכך, כי גם בענין הראיה, אדם רואה לפי הכלים שלו...

וגם לזה יש מקור קדום, התורה מספרת על אליעזר עבד אברהם שנשלח להביא אשה ליצחק, ובשובו רבקה ונערתיה היו על הגמלים. והנה כאשר יצחק אבינו שב מתפילת מנחה הוא הבחין בבאים לפניו, אך מה הוא ראה? אומרת התורה "וַיֵּצֵא יִצְחָק לְשׂוּחַ בְּשָׂדֶה לְפָנָיו עָרֵב וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה גְמָלִים בָּאִים" (בראשית כד, טו) ולא נשים. לעומת זאת, במקרה זה, כאשר יעקב אבינו ניגש להקביל את פניו של עשיו, עם מתנות לרוב, בשיירה של 'בית יעקב', כאשר יעקב אבינו הלך בראש, מאחוריו השפחות וילדיהן,

זו, האדם האינטרסנט והאגואיסט, שכל הזמן חושב רק על טובת עצמו, לא מבין שיש מושג של 'מעשה טהור ללא נגיעות', כמו עלון הנכתב 'לשם שמים'... כך דרכו של 'הבעל הסובל' [שהתחתן בכדי לקבל, ועם הזמן הוא מגלה שהוא כאן בכדי לתת] להיאנח בפני בחור רווק "אל תצפה לקבל מאשתך הרבה, בכדי שלא תתאכזב"... וכן אדם שרחוק מאהבת הבורא והתורה, בכל שיחה מזדרז לומר ש"עולם התורה שואב את כל הכסף", בשעה שהאמת היא שלימוד התורה הוא שמביא את השפע והחיות לעולם כולו...

דבר זה אנו מוצאים בכמה מקורות שונים, החל בדברי שלמה המלך ע"ה "כַּמִּים הַפְּנִים לַפְּנִים פֶּן לֵב הָאָדָם לְאָדָם" (משלי כו, יט), העולם הוא כמו המים, כשם שמי שמביט במים רואה את הבבואה של עצמו, כך מה שאתה חושב שיש בלב האחר, זה בדיוק מה שיש בלבך... וכן בדברי התנא "כל הפוסל במומו פוסל" (קידושין ע), כל מום שאתה מוצא בחברך, מגלה על מום זהה שנמצא בך... וכן במשנה (נגעים ב, ה) "כָּל הַנֶּגְעִים אָדָם רוֹאֶה חוּץ מִנֶּגְעֵי עֲצָמוֹ", שאפשר לדרוש, שכל החסרונות שאדם רואה בחוץ, בחברה ובסביבה שלו, הרי זה 'מנגעי עצמו'... המשוואה פשוטה - הקנטרן, הקוטר, חושב שכולם כמוהו, כולם מעצבנים. מי שרואה את העולם ורוד, סובר שכולם חושבים ורוד. אדם שטבעו שלילי, דן את כולם לכף חובה, ואילו, האדם החיובי דן את כולם לכף זכות.... כי אדם שופט לפי הכלים והמושגים שלו...

כמו כן, לאור היסוד האמור, שכל אחד בוחן על פי המושגים שלו, אין לאדם לנסות להבין את החכמים בדורות הראשונים... שכן "אמר רבא בר זימנא: אם ראשונים בני מלאכים אנו בני אנשים, ואם ראשונים בני אנשים אנו כחמורים, ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר אלא כשאר חמורים" (שבת קיב),

ומבאר רבי יחזקאל סרנא זצ"ל, שישנו הבדל עצום בין אדם לחמור. כאשר החמור רואה מולו אדם, מה החמור חושב עליו? איך הוא בוחן אותו? פשוט, החמור חושב שזה סוג מסוים של חמור שהוא עומד, מלובש, מסופר, ואף קצת מלומד, בקיצור הוא חושב שניצב לפניו 'סופר חמור', חמור חמורותיים. כי החמור רואה ומבין את העולם במושגים של חמור. לעומת זאת, כששואלים אדם נורמלי "תאר לי מה זה מלאך!", הוא לא ינסה לתאר לך אותו, לא כאדם שיש לו כנפיים, ולא כאדם העשוי מאש, כי אדם ממוצע מבין שישנם מושגים אחרים, שהם מעל ההשגה שלו, שלא נתפסים בחושים שלו, ומלאך זה אחד הדברים שהם לא במושגים שלו. ועל זה אומרים חז"ל, שיש להבין ולהפנים שדורות ראשונים הם במושגים נעלים ונשגבים, כמושגי המלאכים, ומי שחושב כך הוא בגדר 'אדם', שמבין שיש מושגים שונים משלו. לעומת זאת, מי שמתיימר לתאר או להתייחס לראשונים כאל בני אדם, וחושב שהם במושגים שלו, בהשוואה לגדולי הדור שלנו, הרי הוא בגדר חמור [וליתר דיוק 'סופר חמור'] שמנסה לפרש את הכל לפי המושגים שלו...

כל התופעה הזו מבוססת ואמיתית מאוד. אך מה זה נוגע לגבינו? מה הצורך בידיעה הזו?

כעת שהבנו שאדם בוחן את העולם ואת הסביבה לפי המהות והכלים שלו, נוכל להכיר את עצמנו. **אדם שיהיה עירני למסקנות שלו, ולהבנות שלו, יוכל להכיר את עצמו...** שים לב מה הן התגובות שלך לכל תרחיש, האם מיד אתה מסיק שזה מאת ה' והכל לטובה או לא. התבונן במה אתה מתמקד בנוגע לחבר שמולך, האם במעלות שבו או בחסרונות שבו. בעת הליכתך ברחוב, תבחן להיכן עיניך משוטטות, האם הם תרים אחר המותר או אחר האסור... תהיה עירני לתגובות שלך, וכך תגלה את עצמך...

אני שאפשר לערוך מכירת נכס מבלי לראות את הקונה בעת המכירה". וכך היה, עורך הדין ערך חוזה בו כתוב שמו של עורך הדין, 'בא הכח' של הקונה, במקום שמו של הקונה. האחים ישבו במשרד

עורך הדין וחתמו יחד על מכירת הנכס המקנה את השטח לרוכש האנונימי, ולאחר מכן חילקו את מלוא הסכום ביניהם. הסתרת שם הקונה החזיקה מעמד למשך חודשיים בלבד. היתה זו אחת הגיסות, אשת אחד האחים, ששמעה שהאח הוא הקונה של השטח, אלא שהגברת התחילה לחרחר ריב וטענה 'למה הוא לא סיפר לנו?', 'למה הוא לא רצה לשתף אותנו?', 'למה מאחורי הגב שלנו?', כך היא עשתה בלאגן, חילקה את המשפחה לשנים, וגרמה למלחמת עולם, עד כדי כך שהאחים לא הגיעו לשמחות. ולמה כל זה? אך ורק צרות עין. הרי מה אכפת לה אם הקונה זה אחד האחים או אם זה אדם זר. הפוך, תהיי שמחה בשבילו, שום דבר לא על חשבונך. והנה, לפני כשנה, תקופה קצרה לאחר ליבוי האש, האשה נסעה ברכב, ובמהלך הנסיעה, עת שהרכב היה במהירות גבוהה, הרכב סטה מן הכביש, ונכנס בעץ, והאשה נהרגה במקום... אמנם איננו יודעים חשבונות שמים, אך בורא עולם הזהירנו על מדבר לשון הרע "ארור מכה רעהו בסתר". וכך מסבירים את דברי דוד המלך בתהלים (לד, יג-יד) "אֲהָבָה יָמִים לְרֵאוֹת טִיב?" [בלשון שאלה] "...לְצַר לְשׁוֹנֵךְ מִרְעַ וּשְׂפָתֶיךָ מִדְּבַר מְרָמָה:". כשאדם פוגע בזולת, הוא משחק באש. כשאדם נכנס בחבר שלו, הוא נכנס באין כניסה... (הרב אליהו חיים פנחסי שליט"א)

המעשה שלפנינו עוסק במשפחה שנפטרו הוריה, אם המשפחה נפטרה לפני שנים רבות, ואב המשפחה נפטר ממש בשנה האחרונה. האב ז"ל הותיר ירושה לילדיו, היה זה שטח גדול הנמצא במרכז הארץ, במקום

יוקרת, ששווה להשקעה, מקום בו כל היזמים היו שמחים להקים שם מגדלים. הירושה היתה צריכה להתחלק בין שבעה ילדים, על כן בסיום ימי השלושים לפטירתו ישבו האחים יחד, לדון מה לעשות עם הירושה. האח הגדול העלה הצעה, להביא שמאי מקרקעין שיעריך את הנכס, ולאחר מכן לתת את השטח ביד מתווך שיחפש קונה במחיר שהעריך השמאי, וכך הילדים יתחלקו בשווה במחיר השטח. ובאמת, כל האחים נענו להצעתו. השמאי הגיע, נכנס לשטח ובדק אותו, וכן עבר על המסמכים השונים שבעירייה, חשב על האפשרויות השונות לבניה ולהשקעה, בדק את כמות הקומות שניתן להקים עליו, ואת הביקוש הגדול שיש לשטח כזה במיקום כזה, כך שלמעשה הוא העריך אותו בכמה מיליונים. לאחר מכן, האחים הסכימו יחד על מתווך שיטפל בכל הנוגע למכירה. המתווך נכנס חזק לעניינים, וחקר טוב טוב את כל המעלות של השטח שהוא יכול להציע בפני היזמים, ומיהר לפנות למשקיעים אפשריים. והנה, למחרת בבוקר, אחד האחים הזדרז להתקשר למתווך, וביקש ממנו "אין לך צורך לתור אחר קונה, אני אקנה את השטח במחיר השמאות שסוכם, וכן אשלם לך שכר תיווך. אלא שבקשה אחת לי אליך, רצוני הוא שאף אחד לא יידע שאני הוא הקונה, וגם אחיי המוכרים לא ידעו מכן. איני רוצה לעורר קנאה אצלם. האחים שלי לא צריכים לדעת מי הקונה. יודע